

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

iln decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

X. Vtrum solus Deus sit solusque esse possit auctor institutionis
sacramentorum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

Dominum instituisse sacramenta in tempore. Vel distinguatur claritatis gratia duplex institutio. Altera actiua, & aeterna constituta per voluntatem Diuinam conferendi gratiam per res sensibiles, idque ipsum reuelandi in tempore. Altera passiuia, & temporalis, constituta per exteriorum reuelationem talis voluntatis. Quo pacto distinguuntur à Theologis in tractatu de fide reuelatio Dei actiua, & passiuia.

Ad 2. Sacramentum simul est signum, & causa gratiae, atque ideo eius institutio includit in se tum voluntatem conferendi gratiam, tum sensibilibiter conferendi, idest significandi collationem, vt dictum est.

Ad 3. Sufficiens expositum est in voluntate conferendi gratiam sensibilibiter includi omnia, quae exiuntur à Scoto, & affectibus, esseque mutuò conuertibilia cum illa. Eadem est responsio ad 4. ex Durando; nimirum in re sensibilibiter includi designationem rei, aut vocis, siue ea designatio fiat ab ipso volente conferre gratiam, siue ab alio siue per eius commissionem à quibus differentiis modo praescinditur; dicetur verò de iisdem in quaest. sequenti.

Ad 5. Promissio, & obligatio, seu quasi obligatio aliquid faciendi non distinguitur in Deo, ad quem pertinet institutio sacramenti, à voluntate faciendi, & reuelandi se facturum, vt dictum est in tractatu de iustitia quaest. 19. §. Neque verò. Distinguitur autem in homine. Vnde non tenet paritas.

QVÆSTIO X.

Vtrum solus Deus sit, solusque esse possit auctor institutionis Sacramentorum?

Videtur non esse, nec esse posse. 1. Quia Apostoli & eorum successores sunt Vicarii Christi in terris, iuxta illud 2. ad Corinth. 2. 2. *Nam, & ego, quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi:* idest sicut Vicarius Christi, & perinde, ac si ipse Christus donasset. Vicarius autem potest eadem, quae potest principalis in his, quae pertinent ad stabilimentum, & conseruationem reipublicae sibi commissa, qualia sunt sacramenta respectu populi Christiani. Quare Apostoli, & eorum successores possunt instituire sacramenta, sicut Christus, quot, & qualia iudicauerint.

2. De institutione confirmationis, confessionis, & extremae vnctionis, nihil habetur in sacra Scriptura. In qua tamen traduntur, quae sunt diuinitus instituta. Probabile igitur est, tria haec sacramenta instituta esse immediate ab Apostolis, aut eorum successoribus, vti sentiunt de confirmatione Aletis, & D. Bonauentura, & de extrema vnctione Magister, idemque Bonauentura: de confessione verò glossa dist. 5. in principio.

3. Rebus inanimatis communicauit Deus vim causatiua gratiae, vt dicitur quaest. 24. & 25. Ergò substantiis rationalibus communicare potuit potestatem, vt rebus inanimatis eam vim communicarent. Nec enim ea potestas est quid maius respectu rationalium, quam ea vis respectu inanimatorum.

4. Potest Deus subdere vim, & actiuitatem omnipotentiae suae arbitrio voluntatis humanae, inito pacto producendi gratiam quoties, & quando homini libuerit, & per ea instrumenta, quae ipsa designauerit. Immo potest Deus, vt argumentatur Cardinalis de Lugo impertiri creaturae potestatem obligandi ipsum Deum ad conferendam gratiam per medium electum ab eadem; ad eum modum, quo in humanis Dominus dat facultatem ipsum obligandi, fa-

R. P. Esparza Curs. Theol. Tom. I.

mulo facto procuratori ad contractus, & alia negotia. In vtrouis autem ex his euentu, maxime verò in secundo, potest voluntas creata communicare se sola cuilibet rei significationem, & vim infallibilem illatiua gratiae, & sic instituere sacramentum, vt infert idem Cardinalis. Quod si potuit Deus eiusmodi potestatem impertiri, proculdubio est impertitus, quia, vt infert August. lib. 4. contra Maximum c. 3. ad finem: *Si potuit, & non voluit, inuidus fuit, quod in Deum cadere non potest.*

5. Christus, vt homo habet potestatem conferendi gratiam, quia Matth. 9. 6. dicit: *Sciatis, quia filius hominis habet potestatem in terra dimittere peccata:* Christus autem est filius hominis, quatenus homo, & dimissio peccatorum fit per collationem gratiae. Ibi dem versu 5. dicit Magdalene, vt homo loquutione videlicet propriè humana: *dimitte tibi peccata tua;* idest confero tibi gratiam. Qui autem habet potestatem conferendi gratiam potest pro libito instituere signum, dependenter à quo eam conferat; ac proinde potest instituere sacramentum. Ergò Christus, vt homo potuit instituere sacramentum, & non solum, vt Deus.

6. Immo de facto omnia sacramenta instituit Christus, vt homo, quia, vt dicit glossa super illud ad Rom. 5. 14. *In similitudinem preuocationis Adae, &c.* ex latere Christi dormientis in Cruce fluxerunt sacramenta, per quae saluata est Ecclesia; nempe ex merito Christi patientis habent sacramenta omnem suam virtutem, & robur. Quo alludit Paulus 1. ad Cor. 1. 13. dum dicit: *Nunquid Paulus pro vobis crucifixus est, aut in nomine Pauli baptizati estis?* Is autem est auctor institutionis sacramentorum, ex quo vim suam omnem, & robur ipsa obtinent. Ergò Christus patiens, quod non nisi, vt homini, illi conuenit, est auctor institutionis sacramentorum. Iam quod conuenit Christo, vt homini, potest diuinitus communicari puro homini. Ergò is potest diuinitus esse auctor institutionis sacramentorum.

Art. 1. Respondetur. De conceptu institutionis sacramenti est voluntas ex se sufficiens ad conferendam gratiam, idque primo, ac principaliter pertinet ad eius essentiam, quia inde primo, ac principaliter obtinet virtutem suam actiua gratiae. Sola autem voluntas Dei habet ex se talem sufficientiam; Solus namque gratiam causare potest; iuxta illud ad Rom. 8. 23. *Deus qui iustificat:* nec alius potest filios adoptare, haeredes scribere vitae aeternae, quae est ipse Deus; & per veram amicitiam Deo coniungere cum mutua omnium vtriusque bonorum communicatione. Quae omnia, & similia habentur formaliter per gratiam. Ergò solus Deus est, solusque esse potest principalis auctor institutionis sacramentorum.

Art. 2. Verum cum ad hanc requirantur determinationes rei sensibilis, & temporalis reuelatio voluntatis diuinæ; atque Deus possit proculdubio committere creaturae huiusmodi determinationem; eademque mediante reuelare temporaliter suam voluntatem, patet creaturam posse Deo sic ordinante instituere sacramenta secundario, & minus principaliter. Conuenientius tamen fuit, ne ea ipsa designatione materiae, & formae committeretur arbitrio creato; tum quia spectat ex natura rei ad agens principale, vt assumat per se instrumenta sibi congruentia; tum vt eo longius remouerentur homines ab spe, & fiducia collocanda in creatura; tum quia ad iudicandam, vberem, & salutare sacramentorum, & eorum, quibus ipsa constat, meditationem plurimum confert, delectum rerum, & verborum quibus gratia significatur, ac representatur, factum esse à Deo immediate.

Art. 3. Cum enim intellectus diuinus sit com-

Cc 2

prehensius omnium rerum, & voluntas eius intentione omnium bonorum, quidquid similitudinis, congruentiae, & qualiscunque relationis respectu gratiae, conferens ad instructionem, & ædificationem hominum, legitima ratione deprehensum fuerit in signo eiusdem gratiae electo à Deo, id totum obseruatum, & intentum ab eo fuisse merito creditur, & pie, ac utiliter consideratur. Quod non ita contingeret, ob rationem contrariam, in signo electo per creaturam. Quae itidem causa est, cur sacri Interpretes in tam multiplicem sensum verba sacrae scripturae utilissime diffundant; secus ac fiat circa verba Conciliorum, quibus ita inspirantur sententiae ab Spiritu Sancto, ut determinatio verborum, & circumstantiarum humanae electioni permittatur. Superest igitur temporalis reuelatio voluntatis diuinæ, & ministerialis institutio, quae humanae operationi committeretur, sed maxime Christi Domini, ut hominis, cuius videlicet humanitas est instrumentum coniunctum Diuinitatis respectu operum, quibus Diuina prouidentia salutis humanae subuenit, dum ceteri homines sint instrumenta instrumenti coniuncti, sicut ferra respectu manus.

Ad 1. Ex illo testimonio solum deducitur ministerialis causalitas, eaque non nisi mediata, ut indicat illa particula, *in persona Christi*. Nec verum vniuersaliter est Ministerium, & Vicarium posse omnia, quae potest principalis; Ea enim tantummodo potest, pro quibus substituitur. Nec Deus, cuius potentia est essentialiter infinita, potest cuiquam committere omnia, quae per se immediate potest; cum sint aliqua, quae immediate causam infinitam essentialiter postulant; atque huiusmodi est collatio gratiae.

Ad 2. Non omnia, quae diuinitus instituta, vel acta sunt, traduntur in scriptura, sed de pluribus constat per traditionem Ecclesiae, & rationem Theologicam. Ille porro auctorum opiniones, iam diu exulant à scholis omnibus, nec possunt amplius tolerari, ut sonant, dicente Tridentino sess. 7. can. 10. *Si quis dixerit sacramenta nouae legis non fuisse omnia à Iesu Christo Domino nostro instituta, anathema sit*: & sess. 21. cap. 2. *Perpetuo in Ecclesia fuisse auctoritatem circa sacramenta, salua eorum substantia*. Inquam verò, ut sonant; quia confundunt, ut credo, illi auctores institutionem sacramenti, cum institutione caeremoniarum accidentalium adiacentium sacramento; & institutionem per auctoritatem, cum ministerio institutionis; adeoque solis vocibus dissident à ceteris.

Ad 3. Rebus inanimatis sola collata est causalitas instrumentalis in gratiam. Ratio autem causae instrumentalis, & ratio ministerij, quae concessa similiter est puris hominibus, ad idem genus reducuntur, quatenus Minister est instrumentum animatum, & instrumentum est Minister inanimatus ex 5. Ethic. c. 2.

Ad 4. Obligationem moralem proprie dictam, & distinctam à necessitate metaphysica, nulla sua, aut alterius voluntate contrahere Deus villo pacto potest, ut dictum est in quaest. 19. de Iustitia à 8. *Neque vero*. Necessitatem autem metaphysicam aliquid faciendi, siue absolutam, siue conditionatam, vel potius quasi conditionatam sola sua voluntate imponere sibi potest; cum dominium eius physicum, & morale sit essentialiter supremum, ac vniuersale. Atque, quoad haec, paritas ex domino temporali, & eius seruo; est nulla, ut patet. Quare Deus solum potuit velle conferre gratiam dependentem à voluntate creata, tanquam ab opponente conditionem aliquam, verbi gratia, designationem materiae, & formae; quae tamen ipsa designatio, & positio conditionis non pertinisset ad conceptum primum, & principalem institutionis sacramentorum, ut dictum est. Sed

neque illud verum est, Deum de facto commisisse voluntati creatae, quidquid absolute committere illi potuit. Nec enim commisit, quae conuenientius fuit, ut non committeret. Ostensum verò est conuenientius fuisse, ne committeret designationem materiae, & formae. Iam Augustinus dum ex posse, & nolle infert inuidiam, loquitur de posse secundum optimum, & congruentissimum modum operandi; ut nihil dicam amplius in praesenti. Videatur, si placet quaestio 28. de Deo.

Ad 5. Solum quatenus Deus, potuit Christus Dominus esse causa principalis conferens gratiam, & dimittens peccata, ut patet ex dictis. Quare quod dicitur Filium hominis habere potestatem dimittendi peccata, accipiendum est in sensu materiali secundum communicationem idiomatursi, ratione cuius, quae sunt Dei attribuantur homini Christo; & e converso; atque Magdalene expressit exterius, ut homo, quod contulit interius, ut Deus, vel utrobique intelligenda est potestas, & actio ministerialis, qualis conceditur etiam in institutione sacramentorum.

Ad 6. Christo patienti adscribitur in illis locis institutio, & existentia sacramentorum tanquam causae meritoriae, non verò tanquam causae principali immediate efficienti, & conferenti vim, ac robur per auctoritatem. Deinde non quidquid conuenit Christo, ut homini, est communicabile puro homini: quia Humanitas Christi ratione vniuersalis ad Verbum obinet multiplicem excellentiam, tum in rebus aliis, tum in materia sacramentorum, minime communicabilem puro homini. Quae de causa cum à D. Thoma, & communiter Deus dicatur causa institutionis sacramentorum per auctoritatem, Christus dicitur causa eiusdem per excellentiam; ceteri verò Dei, & Christi Ministri, dicuntur causae purae ministeriales separatae.

QVÆSTIO XI.

Utrum fuerit conueniens institutio Sacramentorum?

Videtur non fuisse. 1. Ex natura rei in genere. Quia per institutionem sacramentorum applicatur mens hominis rebus sensibilibus, & exercitationi corporali, quibus illa constant. Non est autem conueniens, mentem hominis applicari, & deprimi ad res sensibiles, & corporali exercitatione diuertere, sed potius euehi ad spiritualia, & intelligibiliter exerceri, iuxta illud Ioan. 4. 21. *Spiritus est Deus, & eos, qui adorant eum, in spiritu, & veritate oportet adorare*: & illud Apostoli 1. ad Tim. 4. 8. *Corporalis exercitatio ad modicum utilis est: idem merito contemnitur*. Eodem pertinet sententia illa Augustini lib. 2. de liber. arbitr. 19. *Res sensibiles sunt minima bona, sine quibus homo recte vivere potest*. Ea autem sine quibus homo recte vivere potest, nullam habent conuenientiam spiritualem, nec eis debet animus hominis applicari.

2. Ex determinatione materiae, & formae. Cum enim omnia sensibilia, eo fine facta sint, ut ducant in cognitionem, & amorem rerum spiritualium, iuxta illud ad Rom. 1. 20. *Inuisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur*; non fuit conueniens, ut significatio, & representatio gratiae, aliorumque donorum spiritualium, & excitatio mentis, respectu considerationis eorum, restringeretur ad numerum determinatum paucarum rerum, & verborum; sed debuerunt promiscue quibusvis rebus, & verbis inesse pro libito cuiusque; sicut colligitur ex Genes. 28. à versu 18. contigisse in statu legis naturae, quo est longè perfectior status legis